

Antropologia mediów

Wykład XI, semestr II

Krzysztof Gajewski
Instytut Komunikacji Specjalistycznej i Interkulturowej
Uniwersytet Warszawski

Warszawa, 2 czerwca 2022

Spis treści

1 Genologia	2
1.1 Arystoteles (284 pne. – 322 pne.)	2
1.2 Genologia szkolna	2
1.3 Metalingwistyka Michaiła Bachtina (1895-1975)	2
1.3.1 Wypowiedź	2
1.3.2 Gatunki mowy	3
2 Literatura	4

1 Genologia

1.1 Arystoteles (284 pne. – 322 pne.)

Rodzaje i gatunki

- rodzaj: genus proximum
- gatunek: differentia specifica

1.2 Genologia szkolna

Genologia szkolna

	Monolog/dialog	Fabularność/Afabularność
Liryka	monolog	afabularność
Epika	monolog	fabularność
Dramat	dialog	fabularność

1.3 Metalingwistyka Michaiła Bachtina (1895-1975)

1.3.1 Wypowiedź

- „Strumień mowy” to mit
- Granica wypowiedzi
  - zmiana podmiotów mowy
  - zwieńczenie
    1. wyczerpanie znaczeniowe
    2. zamiar mówiącego
    3. typowe formy zwieńczenia gatunkowego
- Zdanie vs. wypowiedź
  1. neutralne — nacechowana
  2. brak autora — autor
  3. brak adresu — skierowanie do konkretnego odbiorcy

- „Słońce wzeszło” — znaczenie zdania, sens wypowiedzi
- Wypowiedź składa się z
  1. treści
  2. stylu
  3. kompozycji

1.3.2 Gatunki mowy

- gatunki mowy — względnie trwałe typy wypowiedzi
  - powitanie, pożegnanie, pozdrowienia, życzenia, wiadomości o stanie zdrowia, o pracy (gatunki sztywne, formalne)
  - gadka salonowa, pogawędki biesiadne, rozmowy przyjacielskie (gatunki twórcze)
  - gatunki familiarne i gatunki oficjalne
  - gatunki prymarne (proste)
    - * ustne: replika dialogu, rozkaz wojskowy, polecenie, opowieść
    - * pisemne: list, dziennik, dokumenty służbowe, publicystyka
  - wtórne (złożone) — powieści, dramaty, rozprawy naukowe, rozbudowane formy-publicystyczne
- gatunki mowy zapośredniczają ewolucję języka

„Wypowiedzi oraz ich typy, tzn. gatunki mowy - to pasy transmisyjne od historii społeczeństwa do historii języka. Żadne nowe zjawisko (fonetyczne, leksykalne, gramatyczne) nie wejdzie do systemu językowego, jeśli nie odbyło dłużej, zawilej drogi gatunkowo-stylistycznych prób i sprawdzianów”
- Nie ma komunikacji pozagatunkowej

„Gdyby nie istniały gatunki mowy lub gdybyśmy nie opanowali umiejętności posługiwania się nimi, jeśli trzeba by było powoływać je do istnienia dopiero w mówieniu, zaś każdą wypowiedź tworzyć swobodnie, jako pierwszą, to obcowanie językowe byłoby prawie niemożliwe”
- Bachtin vs. strukturalizm
  - de Saussure: langue — parole
  - Bachtin: langue — gatunek — parole

2 Literatura

1. Arystoteles, Poetyka, przeł. H. Podbielski, Ossolineum: Wrocław 1983.
2. Michaił Bachtin, Problem gatunków mowy, w: Michaił Bachtin, Estetyka twórczości słownej, przeł. Danuta Ulicka, PIW: Warszawa 1986,